

Gospodarske stvari.

Da v kleti krompir ne gujije in se dolgo dober in zdrav ohrani, ni dobro, da se na velikih kupih pušča, boljše ga je razgrebsti in k večemu pol črevlja debelo ležati pustiti. Na razgrabljeni krompir položi se plast suhe slame, ki pa v 5—6 dnevih vsa vlažna postane, toraj jo je treba proč vzeti in z novo nadomestiti, dokler nič več mokra ne prihaja in suha ostane. Tako bode krompir zdrav in dober.

Spomladi ko krompir začne cime poganjati, zgubi dober okus in postane pust in neugodnega okusa. To se lahko odvrne, ako vsakemu krompirju, ki ga hočeš pristaviti kuhat, košček odrežeš in drugo k ognju pristaviš. Tako pripravljen krompir je okusen in rahel, odrezci pa se lahko živini dajo. —

Sadna drevesa z apneno vodo namesto z apnenim mlekom omivati je zelo koristno. Uspeh je izvrsten in ne bode se lahko drevo našlo, ktereга skorja bi bila gladkejša, čistejša in zdravejša od onega, ki si ga z opneno vodo omil. Napravi se pa apnena voda takole: Pogasi se blizu dva funta čistega apna na navadni način, potem se dene apno v 50 bokalov (pintov) vode, se prav dobro večkrat pomeša, dokler da je voda mleku podobna. Ta tekočina se potem pusti stati, da se apno vsede, vpokoji in čista voda na vrhu obstoji. Voda se odlije in z njo drevesa omivajo. To je že zato bolj priporočati, ker si delavec pri delu obraza in obleke z apnom ne oštrka, kar se pri rabi apnenega mleka zgodi; in torej je apnena voda priličnejša od apnenega mleka.

Pr. Ldw.

Gnojilo sadnim drevesom. Zdaj je zopet čas zemljo okoli sadnih dreves odkopavati in jim pognojiti. Ne moremo dostikrat svoje bralce in potrebo tega gnojenja opominjati, ker je tako jasno kakor beli dan, da tudi drevo s časom vse sebi koristne in redivne delce iz zemlje, na kateri stoji, posrka, in da nima odkod kaj, da bi sebe redilo in vrh tega še obilen sad prineslo. Treba mu je tedaj redila po gnoju in odpiranju zemlje podajati. Pa ni zadosti samo za črevelj široko okoli debla zemlje odkopati in odpreti; bolj na široko to storiš, bolj drevesu koristiš. Na odkopano zemljo natrosi dobrega gnoja, da črez zimo tu leži in se redivni delci po vlagi v zemljo zavlečejo. Spomladi se jame zopet zagrebejo in drevo ti bode trud z obilnim sadjem povrnilo, ako cvetja druga uima ne zaduši.

Proti opeklini je neki najboljše zdravilo: vinski cvet (spirit). Ravnaj takole: Ako si se opekeli, vzemi vinskega cveta ter namaži si opeklino, ali

še boljše: drži opečeni del v cvetu in bolečina bode na mah ponehala. Ako pa hočeš, da cvet dobro deluje na rano, ne smeš v kópanju rane prejenjati (če je rana velika), predno rudača opeklina ne pobledi, ali dokler nastali mehur ne pokne, kar se gotovo v 6—10 urah zgodi. To zdravilo se rabi s posebno dobrim vspehom pri otrocih, paziti je le, da cvetni duh preveč v otroka ne puhti, ker ga lahko omami. G. L. Z.

Dopisi.

Iz Gradca Govor slavnoznanega našega poslanca g. Hermana, katerega nam je „Slov. Gosp.“ v natančnem prevodu v 48. številki prinesel, se v krogih tukajšnjih Slavjanov različno sodi.

Ogromna večina pa, in k ti spada takrat tudi množina Hermanovih nasprotnikov, priznava našemu poslancu izvrstno zgovornost, pogum, iskrenost in doslednost.

Slovenske narodnjake sili ta govor, da priznavamo neomejeno in brezizjemno Hermanove zasluge za naš narod, da občudujemo njegovo značajnost in djansko doslednost. Koliko grde nehvaležnosti so že naši liberalci prav nepremišljeno, rečem, brez vsacega vzroka g. Hermanu skazali, g. Herman pa gre mirno svojo pot, kakor poprej, in se za naše narodne pravice poteza; vkljub tej nehvaležnosti ostal je zvest boritelj tlačnega našega naroda. Da pa g. Herman po drugi poti in z drugimi sredstvi reševati hoče svojo nalogo, kakor to želé liberalci, gotovo njegovih zaslug nikakor ne krajša.

S svojim govorom je vničil vse sumničenje svojih slov. nasprotnikov, postavil je na sramoto vse tiste spodnještajerske dohtarčke, kateri so hoteli — iz same ljubezni do naroda (!?) — našemu ljudstvu političnega prvenca namesto te skušene, izvrstne moči nasiliti. Mislim, da bi se g. dr. Ploj težko kedaj s takim možatim, izvrstnim govorom mogel ponašati.

Sklepam pa s tem, da rečem: pri nas Slovincih tukaj je priznanje, katero si je g. Herman pridobil s svojim govorom, občeno, kakor je občeno tudi to mnenje, da nemško časnikarstvo, neizjemši tudi „tagespošte“, s svojimi strastnimi napadi na Hermana kaže le, da je Herman z ostrim nožem svojega bistrega uma globoko segel v rano, za katero Avstrija boluje.

I. Iz Radgone 25. nov. (Korenjaški Slovinci kljub nemškutarskim šolam). Štajerski Slovinci imamo tukaj na ogrski meji pet vesi, ktere loči od druge naše zemlje bistra Mura; stojijo namreč na njenem levem obrežji, in spadajo v župnijo radgonsko. Njih imena so: Poterna, Žetinci, Dedonci, Cankovci in Gorica. Te vesi so nam jasen dokaz, kako trdnega življa je Slovenec. Že nad dve sto let, kar se nahaja v Radgoni šola, ki po učiteljih Nemcih in nemškutarjih dela na

to, ponemčiti te naše slovenske brate. Ne smejo uživati dobrote, katero vživa vsak Turčin in Kitajec, da bi se učili brati, pisati, računati in popevati v milem domačem jeziku; ne smejo slišati iz ust učiteljevih slovenske besede.

Otroci, potisnjeni z nemškimi v iste sobe, si morajo brž iz začetka v glavo vtepati tujo govornico. Prepuščeni so le milosti kakega rodoljubnega duhovnika, kateri jim mora razlagati naše črke, ako želi, da se mu učijo in ob enem razumijo katekizem v domačem jeziku. Ali vam ni to križ in nadloga — ali ni to za šolske oblasti in za učitelje sramota? Že večkrat poprej, in slednič tudi leta 1871 so prosili odbori vseh občin, naj bi se slovenski otroci podučevali tudi v slovenščini; toda vse je bilo bob ob steno, vselej je nada zavolj upornosti učiteljev splavala po vodi. Tudi zdaj pri novi dobri plači jim je za Slovence mar, kakor za lanski sneg.

A glejte — pri vsem tem niso ponemčili ne enega kmeta, — vse vesi ostale so vrlo slovenske in nahajajo se v njih celó marsikteri rodoljubni možaki. Pridržali so z večema tudi pošteni slovenski značaj; odlikujejo se po premožnosti, delavnosti in miroljubnosti. O tepežih in vlačugovanji se ne sliši med njimi. Zatorej vsa hvala takim Slovincem!

Ena še bodi o njih povedana. Potrncani so posebni korenjaki. Imajo pri starem „Ožebeti“ svojo krčmo, in le, kadar jim ta ceno vina previsoko nategne, poskrijejo se mu časih na bližnjo ogrsko „golibo“. Nedavno zažuga pa Ožebeti velika nevarnost, hoče mu pred nosom neki sosedni želar odpreti drugo krčmo. A dobro so mu jo zasolili naši Potrncanji. Hitro so po koncu, oče občinski predstojnik na čelu, vsi se branijo, kakor sršeni za svojo priljubljeno Ožebetovo krčmo, češ, ako imamo dva gostilničarja, ne bo mogel nobeden prav živeti, vino bo slabše ko je zdaj, in kdo bo dve krčmi nadzoroval in za red pri njima skrbel? Iz občine gre reč k okrajnemu glavarstvu, od okrajnega glavarstva do cesarske namestnije v Gradec, od namestnije do ministerstva na Dunaj — in glejte — zmaga je na strani Potrncanov in njihovega Ožebeta, — druge krčme v vesi ne sme biti. Nauk iz te prigodbe pa je: kder je razumnost, srčnost in edinost v vesi, — srečna taka ves! Mnogo spačenosti in škode se obrani. Krčme so mnogokrat gnejzda hudobije in greha, čim manj jih je, toliko bolje za ljudi. Storit Slovenci po izgledu korenjaških Potrncanov!

Iz Ljutomera 7. decembra. Kakor po celi Avstriji obhajala se je tudi tukaj svečanost 25. obletnice vladanja našega svetlega cesarja Franca Jožefa I. O 9. uri bila je v farni cerkvi slovenska sv. meša z godbo in strelbo možnarjev, končana s pesmijo: „Bog ohrani nam cesarja“, kar je obilno množico in šolsko mladež k udanosti in ljubezni do Njih Veličanstva povzdigovalo. Potem je bila še blagoslovljena zastava ljutomerskega

gasilnega društva; za botro alj kumico bila je gospa našega župana g. J. Šteyer-a.

O poldne imeli so cerkveni godci in pevci v farovžu mali obed za svoj trud, (kot domači tržanje namreč plačila ne zahtevajo), pri kojem so se z neutrudljivim oskrbiteljem, č. g. Ozmec-em in ostalimi č. gg. duhovniki pošteno in dobro imeli. —

Vpletali so se mali govori in napitnice po namenu svečanosti, navduševala se je godbena družba k blagovoljnemu udeleževanju pri božjih službah v prihodnjč*).

Na povabilo občé spoštovanega župana gosp. Jožefa Šteyer-ja bila je pri Lorber-ju skupna večerja, kder se je soba vsestranskih oseb našega trga napolnila. Komaj 1 uro so bili veseli skupaj, kar nastane krik: Ogenj! Na gornji strani trga je gorelo posebe stoeče poslopje gosp. Kavčiča (pred Pešl), v katerem je pod trdo kriti strehi bilo slame in sena nakladano. Ljutomerski gasilci že dobro vajeni so se neutrudljivi skazali, da se njim kakor njih načelniku, g. Ivan Štayer-u, očitna hvala pripoznati mora. Po ukročenem požaru, ki je — hvala Bogu — samo na svojem mestu ostal, vrnilo so se povabljeni zopet k Lorberju, in nadeljevala se je veselica.

Sledele so napitnice, svečanosti primerne, na svetlega cesarja, cesarico; na tukajšne uradnike, ljutomerske tržane itd., vendar samo po nemškem. —

Da v tako zvaní „nemški“ gostilnici,**) tudi slovensko čast reši, vstane tržan in knigar g. J. D. H. in govori po slovensko; razloži pomen svečanosti, primerjaje Avstrijo z različnimi narodi ulnjaku, kder se različne čbelice vsakega panja zvesto svoje matice držé, in v lepi složnosti strd nabirajo, da se panj polni. Tako bi naj vsak národ v Avstriji svoje pravice imel, vsi pa v prid občne domovine delali. Govornik je napil svetlemu cesarju, Nja svetli soprugí cesarici Elizabet-i, gg. uradnikom in gasilnemu društvu ljutomerskemu in „živio“ se je po celi dvorani gromovito odmeval. — Omeniti moram pravicoljubnosti našega župana g. J. Štayer-a, ki je ohranil mir in red, kadar so posamni, v političnem življenji še nezavedeni nemškutarji, svojim šumečim godrnjanjem slovenskega govornika v začetku hoteli ustavljati.

Sledele so še napitnice druge, ter se spominjal napredek ljutomerske vinoreje, kot najmočnejšega živca našega okraja, želja po železnici iz Beča v Novi, kakor tudi „naj bi se mladina v vinoreji“ skoro podučevati začela, kar je učitelj g. B. Prnišek po nedeljah storiti obljubil.

Tudi ubogih se ta dan od strani naše občine ni pozabilo.

*) Po že dolgo izostali cerkveni godbi je namreč denes bilo ljudstvo v cerkvi in na trgu veselejšega obraza.
Pis.

***) Vsaj je „lorber“ vendar kozmopolitično blagó!
Vredn.

Iz Laporske fare. (V črne bukve s Zableškima volilcema!) Pohvalili ste 3 naše vrle volilce, ki so res vse hvale vredni. V črne bukve pa zapišimo dva volilca iz Zableške srenje, ki sta za Seidlna glasovala. Ti ljudje čisto nič ne berejo, zato pa tudi v svoji nevednosti stopijo na tisto stran, kder kričači najhujše delajo. — Da slovensk kmet namesto prebrisanega domačina, g. Pajka, voli Nemca, penzioniranega oficirja, to meni, prostemu kmetu, v glavo ne gre. Ker Seidl naših narodnih in tudi kmečkih potreb dobro ne pozna, je po moji pameti njega voliti toliko, kakor da bi mene, prostega kmeta, v veliko bolnišnico, kder je raznovrstnih bolnikov, za zdravnika postavili, ko ne umem druga kot kmečko delo.

Vprašam vaju, Zableška volilca, s čim se vama je Seidl tako silno prikupil, alj kaj je že dobrega za nas kmete storil? Se vama morebiti se danje postave, ktere je Seidl pomagal kovati, tako močno dopadejo? Je li dobro, da se sme vsak capin brez dovoljenja ženiti, in če ne more z družbo, ki mu sčasoma naraste, pošteno živeti, gre potem krast, srenja pa mora za nja zarod skrbeti? Se vama dopade, da tatove in hudodelnike v ječah — brez vse druge kazni — za naš krvavi denar dobro pitajo? Je vama ljubo, da imamo leto za letom več davka, in da se mora, če ima kdo pri gosposki kaj opraviti, veliko več plačevati ko nekdanj? So li šole zdaj boljše, ko je Seidl pomagal, da so se od cerkve odrgale? — To in marsikaj druga si premislita, in potem recita, ali sta prav volila? Kmet.

Slovensko slovstvo.

Iz gornje Savinske doline.

„Tomaža Kempčana Hoja za Kristusom“ v čveterih knjigah. Drugi pomnoženi natis. — Tako stoji na čelu lepi knjižici, ki je ravnokar v Mariboru prišla na svetlo. Nismo bili kmalu kakih molitvenih bukev tako veseli, kakor teh, ki so nam jih gg. bogoslovci lavant. semenišča na novo preskrbeli. Slovencem sicer, hvala Bogu, ne manjka molitvenih bukev; „Sl. N“ oponaša celó naši duhovščini, „da piše, če je veliko, le kake molitve“. Po naših mislih sme duhovščina na tako oponašanje od te strani le ponosna biti.

Dokler je prava pobožnost naj žlahtnejši cvet duševnega življenja, je potreba bukev, ki so za premišljevanje pripravne in ljudstvu primerne. Zato je bila kaj srečna misel, Tomažu Kempčanu, čegar ime je po vsem krščanskem svetu znano, dati novo slovensko obleko. „Sl. Gosp.“ je že lani bil svoje veselje nad njo na tem mestu izrekel, in pobožno ljudstvo ga je s tem pokazalo, da je ves prvi natis še pred leta dni pokupilo. Ko torej novi natis teh bukev slov. ljudstvu nazna-

ujamo, smemo reči, da jih bo, — zdaj šteje 452 strani — vsakdo vesel, kajti v tej obliki ustrežó vsem pravičnim željam. Beseda v prestavi, čeprav se drži strogo izvirne besede, je po vsem gladka, slovenska, in tisek, kar prvokrat ni bilo, je brez pogrškov. Molitve in pesni, ki so pridejane, so dobro izbrane, večjidel take, ki so pri očitni službi božji v navadi; v tem natisu najdeš tudi molitve za in pri bolenikih, kar mu daje posebno vrednost. Če kaj, pogršamo le kratek navod k premišljevanji, kakor ga je bil preč. g. spiritual J. Bohinec, ki je bil, kolikor vemo, duša vsega podvzetja, obljubil. — Z zapopadkom se po vsem ujema zunanja oblika. Priporočamo torej bukve izlasti čest. duhovščini, da jih med ljudstvo razširja, katero jih, kakor iz lastne skušnje vemo, kaj rado prebira. Ceno bukev, in kje da se dobé, glej v naznanilu na zadnji strani prejšnje številke „Gospodarja“.

Politični ogled.

Za avstrijskega zastopnika pri papeževi stolici je izvoljen grof Paar, pošten katoličan, kar se našim liberalcem v nosove kadi, ki bi najrajše imeli, da Avstrija zastopnika v Rimu več nima; alj če ga že ima, da bi vsaj — Bismarku po volji bil. —

Gosposka zbornica je skoro enoglasno sprejela odborov predlog, da se tudi na akcije, ki nimajo pupilarne varnosti, t. j. na borzne akcije sploh, posojilo dati sme v gotovini. Ker je ta sklep nasproten onemu zbornice poslancev, je bila 10. t. m. izredna seja drž. zbora, v kterej bo brez dvoma ustavaška večina pristopila sklepu naših „velikašev“, ker je to že storil gospodarski odbor s 77 proti 8 glasom. Torej živila borza in njeni patroni!

V nekterih dež. zborih se godijo prav važne reči. V štajerskem, o katerem po stenografičnih zapisnikih sicer pozneje, pa tem popolniše poročamo, je grof Platz od „pravne“ stranke staval predlog, da se sestavi poseben odbor, ki bo prevdarjal uzroke vedno večje nevarnosti.

V Kranjskem dež. zboru se je v 2. seji bralo pismo g. dra. Coste, v katerem se je odpovaldal deželni komisiji za vravnavo zemljiškega davka, ker se po njegovem prepričanji ne izvršuje stvar deželi na korist, on pa temu braniti ne more. Potrdila se je sicer predlanska volitev Kaltengerja in Suppana, pa dež. zbor je sprejel resolucijo dež. odbora, da oficirji izvan službe, ki nimajo v Ljubljani domovinske pravice in tukaj tudi davka ne plačujejo, nimajo tudi volilne pravice. — V spomin 25letnice cesarjevega vladarstva se predlaga Franc Jožefova ustanova, po kateri se dá vsako leto 600 gl. podpore obrtniškim šolam.